

KABULÜNÜN 100. YILINDA İSTİKLAL MARŞI VE MEHMET AKİF

MEHMET AKIF AND NATIONAL ANTHEM ON THE 100TH ANNIVERSARY OF ITS ADOPTION

EDİTÖRLER / EDITORS

Arzu TERZİ — Sinem SERİN

KABULÜNÜN 100. YILINDA İSTİKLAL MARŞI VE MEHMET AKİF

MEHMET AKİF AND NATIONAL ANTHEM ON THE 100TH ANNIVERSARY OF ITS ADOPTION

EDİTÖRLER / EDITORS

Prof. Dr. Arzu TERZİ

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Sinem SERİN

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul, Türkiye

Yayıncı / *Published by*
İstanbul Üniversitesi Yayınevi / *Istanbul University Press*
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü, 34452 Beyazıt, Fatih / İstanbul - Türkiye

<https://iupress.istanbul.edu.tr>

Kabulünün 100. Yılında İstiklal Marşı ve Mehmet Akif
Mehmet Akif and National Anthem on the 100th Anniversary of Its Adoption

Editörler / *Editors*: Arzu Terzi, Sinem Serin

Kapak Tasarımı / *Cover Design*: Aslı Tuna

ISBN: 978-605-07-1290-2
E-ISBN: 978-605-07-0999-5

DOI: 10.26650/B/AA007.2022.011

Kitapta yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.
Authors bear responsibility for the content of their published articles.

İstanbul Üniversitesi Yayın No / *Istanbul University Publication No*: 5308
Edebiyat Fakültesi Yayın No / *Faculty of Letters Publication No*: 3484

Online Yayın Tarihi Aralık, 2022 / *Published Online in December, 2022*

Bu çalışmaya atıfta bulunurken, referansa DOI numarasının dahil edilmesi önerilir.
It is recommended that a reference to the DOI is included when citing this work.

Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı altında online olarak yayındadır.
This work is published online under the terms of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Kitabın telif hakkı bulunmaktadır. Online olarak yayınlanan Creative Commons versiyonu haricinde, yasal istisnalar ve geçerli lisans sözleşmelerinin koşulları dikkate alınmalıdır.
This work is copyrighted. Except for the Creative Commons version published online, the legal exceptions and the terms of the applicable license agreements shall be taken into account.

Baskı / *Printed by*
İlbey Matbaa Kağıt Reklam Org. Müc. San. Tic. Ltd. Şti.
2. Matbaacılar Sitesi 3NB 3 Topkapı / Zeytinburnu, İstanbul - Türkiye
www.ilbeymatbaa.com.tr
Sertifika No / *Certificate No*: 51632

İlk Baskı, 2023 / *First Printing, 2023*

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

SUNUŞ	vii
ÖNSÖZ	ix

1. BÖLÜM / CHAPTER 1

İSTİKLAL MARŞI RESMİ BESTESİNİN TESPİT SÜRECİ VE ZATİ ARCA'NIN İSTİKLAL MARŞI LÂYİHASI THE DETERMINATION PROCESS OF THE OFFICIAL COMPOSITION OF THE İSTİKLAL MARŞI (NATIONAL ANTHEM OF TURKEY) AND ZATİ ARCA'S İSTİKLAL MARSİ PETITION <i>Hikmet TOKER</i>	1
---	---

2. BÖLÜM / CHAPTER 2

TÜRKİYE'DE İÇ VE DIŞ SİYASİ GELİŞMELER EKSENİNDE İSTİKLÂL MARŞI'NIN KABULÜ ADOPTION OF THE NATIONAL ANTHEM ON THE AXIS OF DOMESTIC AND FOREIGN POLITICAL DEVELOPMENTS IN TURKEY <i>Abdurrahman BOZKURT</i>	21
--	----

3. BÖLÜM / CHAPTER 3

MİLLİ MARŞ OLARAK İSTİKLAL MARŞI İSTİKLAL MARSİ AS THE NATIONAL ANTHEM OF THE TURKISH NATION <i>Hasan BACANLI</i>	35
---	----

4. BÖLÜM / CHAPTER 4

İSTİKLAL MARŞI'NDAKİ FİİLLERİN VE FİİLİMSİLERİN DERİN LEKSİKO- SEMANTİĞİ DEEP LEXICO-SEMANTICS OF VERBS AND GERUNDIALS IN THE NATIONAL ANTHEM <i>Engin YILMAZ</i>	47
---	----

5. BÖLÜM / CHAPTER 5

İSTİKLÂL MARŞI'NA DAİR DİKKATLER -MARŞIN İLK İKİ DÖRTLÜĞÜNDEN HAREKETLE BÜTÜNÜNE BAKIŞ- SOME NOTES ON THE TURKISH NATIONAL ANTHEM: AN EVALUATION OF THE NATIONAL ANTHEM BASED ON ITS FIRST TWO QUARTETS <i>Muharrem DAYANÇ</i>	69
--	----

6. BÖLÜM / CHAPTER 6

İSTİKLÂL MARŞI'NDA YANSITILAN 'HÜRRİYET' VE 'İSTİKLÂL' KAVRAMLARININ ANLAM UNSURLARINA DAİR ON THE SEMANTIC BOUNDARIES OF THE CONCEPTS OF FREEDOM AND INDEPENDENCE REPRESENTED IN THE TURKISH NATIONAL ANTHEM <i>Fikret TURAN</i>	89
---	----

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

7. BÖLÜM / CHAPTER 7

İSTİKLAL MARŞI'NI NAMIK KEMAL ÜZERİNDEN OKUMAK

READING THE TURKISH NATIONAL ANTHEM THROUGH NAMIK KEMAL

Ali Şükrü ÇORUK 101

8. BÖLÜM / CHAPTER 8

İSTİKLAL MARŞIMIZIN İSLAMİ ARKA PLANI

THE ISLAMIC BACKGROUND OF THE TURKISH NATIONAL ANTHEM

Nurullah ÇETİN 113

9. BÖLÜM / CHAPTER 9

KÂZİM KARABEKİR'İN İSTİKLÂL MARŞI GÜFTESİNE ELEŞTİRİLERİ İLE ŞEHİT

ÇOCUKLARINA OKUTTUĞU BESTE VE GÜFTESİ KENDİSİNE AİT İSTİKLÂL MARŞI

KÂZİM KARABEKİR'S CRITICISM OF THE MEHMED AKİF'S İSTİKLÂL MARŞI

AND HIS ALTERNATIVE NATIONAL ANTHEM - PENNED BY KARABEKİR AND

SUNG BY WAR ORPHANS

Mehmet Ö. ALKAN 127

10. BÖLÜM / CHAPTER 10

GELENEK VE MODERNİTE SINIRLARINDA BİR AYDIN PORTRESİNİN

OLUŞUMUNU HAZIRLAYAN SOSYOPOLİTİK KOŞULLAR - ÂKİF'İN DÜNYASINI

YORUMLAMAK

SOCIO-POLITICAL CONDITIONS LEADING TO FORMATION OF AN

INTELLECTUAL PORTRAIT WITHIN THE BORDERS OF TRADITION AND

MODERNITY - "INTERPRETING ÂKİF'S WORLD"

Namik Sinan TURAN 147

11. BÖLÜM / CHAPTER 11

MEHMET ÂKİF ERSOY'UN FİKİR DÜNYASINI OLUŞTURAN ETKENLER

THE FACTORS THAT FORMED MEHMET ÂKİF ERSOY'S WORLD OF IDEAS

Mustafa KARABULUT 191

12. BÖLÜM / CHAPTER 12

MEHMET AKİF ERSOY'DA BATI UYGARLIĞININ FARKLI GÖRÜNÜMLERİ

DIFFERENT FACES OF WESTERN CIVILIZATION IN MEHMET AKİF ERSOY

Hasan AYDIN 203

13. BÖLÜM / CHAPTER 13

BİR SEYYAH OLARAK "ŞAİR"İN PORTRESİ: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE MİLLİ

MÜCADELE SENELERİNDE MEHMET AKİF'İN SEYAHATLERİ (1914-1922)

PORTRAIT OF THE "POET" AS A TRAVELER: THE TRAVELS OF MEHMET AKİF IN

THE YEARS OF WORLD WAR I AND THE NATIONAL STRUGGLE (1914-1923)

Mustafa GÖLEÇ 221

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

14. BÖLÜM / CHAPTER 14

İSTANBUL DÂR'ÜL-FÜNÛN MUALLİMİ MEHMED ÂKİF'E AİT BİRKAÇ EVRAK
A FEW DOCUMENTS RELATED TO ISTANBUL UNIVERSITY ACADEMIC STAFF
MEMBER MEHMED ÂKİF

Mehmet Rıyan SOYDAN 237

15. BÖLÜM / CHAPTER 15

MEHMED ÂKİF VE KAHVE KÜLTÜRÜ
MEHMED ÂKİF AND COFFEE CULTURE

Beşir AYVAZOĞLU 273

16. BÖLÜM / CHAPTER 16

MEHMET AKİF ERSOY'DA YAPI-FAİL İKİLİĞİ: İLİŞKİSEL SOSYOLOJİ
BAĞLAMINDA BİR ANALİZ
STRUCTURE-AGENCY DICHOTOMY IN MEHMET AKİF'S WRITINGS: AN
ANALYSIS IN THE CONTEXT OF RELATIONAL SOCIOLOGY

Birsen Banu OKUTAN 291

17. BÖLÜM / CHAPTER 17

MEHMET AKİF ERSOY VE SAFAHAT'IN TANITIMI VE DÜNYA DİLLERİNE
TERCÜME SORUNU
PRESENTING MR. MEHMET AKİF ERSOY AND HIS NOVEL SAFAHAT: THE
PROBLEMS WITH TRANSLATING TO THE LANGUAGES OF THE WORLD

Mehmet Cemal ÇİFTÇİGÜZELİ 305

18. BÖLÜM / CHAPTER 18

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI HAKKINDA
MÜTEVAZİ TESPİTLER: MEHMED AKİF VE MUSTAFA KEMAL
PARALLEL DETERMINATIONS ABOUT THE PROBLEMS AND THEIR SOLUTIONS
FROM THE OTTOMAN EMPIRE TO THE TURKISH REPUBLIC: MEHMET AKİF AND
MUSTAFA KEMAL ATATURK

Cezmi ERASLAN 323

19. BÖLÜM / CHAPTER 19

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE TÜRKİYE BARIŞI'NA İLİŞKİN SEBİLÜRREŞAD
DERGİSİ VE MEHMET AKİF'İN GÖRÜŞLERİ
THE OPINIONS OF MEHMET AKİF AND THE JOURNAL OF SEBİLURRESAD ABOUT
THE PEACE FOR TURKEY DURING THE TURKISH NATIONAL STRUGGLE

Mustafa BUDAK 343

20. BÖLÜM / CHAPTER 21

MEHMET AKİF'İN ÇEVRESİNDEKİ KAZANLILAR
WRITERS FROM KAZAN IN MEHMET AKİF'S MILIEU

İsmail TÜRKOĞLU 369

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

21. BÖLÜM / CHAPTER 21

BİR DOSTLUĞUN GÖLGEDE KALAN TANIKLARI: ŞERİF MUHİDDİN'DEN
MEHMET ÂKİF'E MEKTUPLAR

OBSCURE TESTIMONIES OF A FRIENDSHIP: LETTERS FROM SERIF MUHIDDIN TO
MEHMET ÂKIF

Bilen IŞIKTAŞ 387

22. BÖLÜM / CHAPTER 22

ARNAVUT KAYNAKLARINDA MEHMET AKİF ERSOY
MEHMET AKIF ERSOY IN ALBANIAN RESOURCES

Ilirjana KACELI (Demirlika) 409

23. BÖLÜM / CHAPTER 23

MEHMET AKİF ERSOY İLE İLGİLİ ŞİİRLER
POEMS ON MEHMET AKIF ERSOY

Ramazan ÇİFTLİKÇİ 427

SUNUŞ

Mehmet Akif, bir şair ve mütefekkir olarak milletimizin varoluş ve yaşama sebebi olan inancını, fikir ve düşüncesini, ahlakını, millî değerlerini temsil eden mümtaz bir şahsiyettir. Bütün hayatını inandığı değerleri yaşamaya, tebliğ etmeye ve o uğurda mücadeleye hasretmiştir. O yüzden bu değerli şair ve mütefekkiri yeniden keşfetmek, anlamak ve her açıdan analiz etmek hiç şüphesiz ki elzemdir.

Mehmet Akif, Osmanlı Devleti'nin çöküş ve çözülüş sürecinde gerek eylemleri gerekse de milletimize dinamizm katıp coşturan şiirleri ve yazılarıyla destansı bir mücadele vermiştir. Ülkesi ve milleti için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan Akif, TBMM'de mebus olarak görev yapmış, yine meclis bünyesinde oluşturulan İrşad Heyeti'nde yer alarak Anadolu'yu adım adım dolaşmıştır. Cephelerde irad ettiği konuşmalarla askerlerimizi yüreklendirmiş, mücadele azmini kuvvetlendirerek, Milli Mücadele aleyhine oluşturulan menfi propagandalara set çekmiştir.

Ülkenin pek çok bölgesinin başta Yunanlılar olmak üzere Fransızlar, İngilizler ve İtalyanlar tarafından işgal edildiği, halkın korkuyla umudunu yitirdiği bir süreçte Mehmet Akif, İstiklal Marşı'nı yazarak tüm millete inanç ve ümit aşılamağa beraber Milli Mücadele'yi de taçlandırmıştır. Hürriyet ve İstiklal mücadelesinde milletin inancını, ruhunu ve düşüncesini en güzel haliyle anlatan, ülkenin en zorlu günlerinde, felaket ve ızdırabın bütünüyle Anadolu coğrafyasını kapladığı bir süreçte, hür ve mert bir sesle ortaya çıkan Akif, "Korkma!" diye başlayan marşı ile yok olup bitti sanılan bir milletin esaretten kurtulup hürriyetine kavuşmasına zemin hazırlamıştır. Kurtuluş ve zafere olan inancıyla kaleme aldığı İstiklal Marşı ile milletin acılarını ve elemelerini paylaşarak zaferin er ya da geç tahakkuk edeceğine tüm milleti inandırmıştır.

12 Mart 1921 tarihinde başta TBMM Başkanı Gazi Mustafa Kemal ve meclisteki tüm mebuslar tarafından büyük bir heyecan ve coşku içinde, alkışlarla karşılanan ve kabul edilen İstiklal Marşı, şair ve mütefekkir Mehmet Akif'in milletine en aziz ve kıymetli hediyesidir.

Kabulünün 100. yılı vesilesiyle hem İstiklal Marşı hem de marşın şairi Mehmet Akif'e muhtelif açılardan bakmak ve değerlendirmek üzere hazırlanan bu kıymetli eserde, alanlarında uzman kişiler tarafından kaleme alınan yirmi üç yazı yer almaktadır. Eserin İstiklal Marşı ve Mehmet Akif'in anlaşılmasına büyük bir katkı sağlayacağı inancıyla, millî şairimiz Mehmet Akif'i rahmet ve minnetle yâd ederim.

Prof. Dr. Mahmut AK
İstanbul Üniversitesi Rektörü

ÖNSÖZ

İstiklâl Marşı düşman ordularının Anadolu içlerine kadar yayıldığı, Millî Mücadele'nin ve meclisin en hararetlî ve heyecanlı zamanlarını geçirdiği bir dönemde gündeme gelmiştir. Dolayısıyla bu süreçte aynı duyguları yoğun olarak yaşayan mütefekkir Mehmed Âkif'in paylaşım mahsulüdür. İstiklâl Marşı, gerek tekniği gerekse muhtevası bakımından herhangi bir millî marş güftesinin çok ilerisinde Türk edebiyatının en güzel lirik-hamâsî şiirlerindedir. Millet'in iradesine ve Allah'ın müminlere vaad ettiği zaferin er geç gerçekleşeceğine inanan Mehmed Âkif'in İstiklâl Marşı'nın güftesindeki özelliklerinin en önemlisi millî ve ulvî değerlerle dinî motifleri dengeli bir şekilde kıtalara yerleştirmesidir. Bayrak, hilâl, yıldız, hak, hürriyet, istiklâl, yurt, millet, ırk, vatan, kahramanlık gibi millî kavramlarla iman, şahâdet, helâl, cennet, hudâ, ezan, mâbed, vecd gibi dinî motifler birbiriyle uyum halinde zengin bir belâgatla kullanılmış, böylece Millî Mücadele'yi gerçekleştiren halkın ruhunda mevcut iki önemli kavram İstiklâl Marşı'nın da iki temel temasını oluşturmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'mizin bağımsızlık sembollerinden olan İstiklâl Marşı'mızın kabulünün 100. yılı vesilesiyle İstiklâl Marşı'nın, yazıldığı ortamın ve bir mütefekkir olarak Mehmed Âkif'in düşünce sisteminin yeni argümanlarla ele alınarak millî tespit ve söylemlerle manevî düşünce dinamiklerini hatırlamak ve yorumlamaya vesile olmak amacıyla oluşturulan bu eserde, sahalarında uzman yirmi üç yazarın kaleme aldığı çalışmalara yer verilmiştir. İlk dokuz yazıda İstiklâl Marşı'nın ortaya çıktığı süreçteki siyasî gelişmeler, marşın arka planındaki inanç ve fikrî alt yapı ve dilbilimi açısından önemli tespitler yapılmıştır. Odak noktası Mehmet Âkif olan on dört yazıda ise; mütefekkirin ilim ve sanatı, kimliğinin oluşmasında etkili olan unsurlar, millî meselelerdeki hassasiyet ve yakın tarihimizde oynadığı önemli roller ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Kuşkusuz böyle bir çalışma destek ve yardımlarla ortaya çıkabilmektedir. Bu cümleden olarak kitabın hazırlanmasından basımına kadar geçen süreçteki destekleri için İstanbul Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Mahmut Ak'a ve İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı Sayın Prof. Dr. Haluk Alkan'a şükranlarımızı sunuyoruz. Ayrıca baskı hazırlıkları sırasındaki yardımları için İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Araştırma Görevlilerinden Dr. Selin Önder Kaddar, Aslı Tuna ve Özlem Arslan'a teşekkür ediyoruz. Bu vesileyle Türkiye Cumhuriyeti'mizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, Millî Mücadele'nin kahramanlarını ve Mehmet Âkif Ersoy'u bir kez daha rahmet ve minnetle anıyoruz.

Editörler

Prof. Dr. Arzu Terzi – Dr. Öğr. Üyesi Sinem Serin

